

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА
УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОДЕРЖАНИМИ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА
ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ В СИСТЕМІ БОРОТЬБИ ІЗ ЗЛОЧИННІСТЮ**

Руслана Іванівна КРАМАР,

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету Львівського
університету бізнесу та права
<https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>*

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, уповноваженим на формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, які можуть бути арештовані у кримінальному провадженні, а також управління активами, які арештовані у кримінальному провадженні. Створення в Україні такого органу влади, відповідно до Закону України від 10 листопада 2015 року № 772-VIII [1], було одним з основних критеріїв виконання Україною Плану дій з лібералізації візового режиму з країнами Європейського Союзу, обов'язкових для України рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та інших міжнародних зобов'язань. АРМА створено за аналогом установ з повернення та управління активами, які успішно функціонують у державах-членах ЄС відповідно до рішення Ради Європейського Союзу № 2007/845/JHA від 06 грудня 2007 року та інших актів права ЄС.

Нацагентство є ключовим елементом в антикорупційній системі держави та не має аналогів в системі органів державної влади. Разом з Національним антикорупційним бюро України (НАБУ), Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) та Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) Нацагентство з повернення активів – одне з новостворених відомств, покликаних боротися з корупцією в державі. Воно є важливою складовою реформ у країні. Для того, щоб стати незалежним та ефективним відомством, Нацагентство потребує підтримки як від влади, так і від населення.

АРМА уповноважене сприяти здійсненню кримінального провадження шляхом: 1) здійснення заходів з виявлення та розшуку активів за зверненням слідчого, детектива, органів досудового розслідування, прокуратури та судів з метою арешту та конфіскації таких активів чи їх стягнення в дохід держави внаслідок визнання необґрунтованими активів; 2) забезпечення міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав (на рівні, що передре міжнародній правовій допомозі), міжнародними організаціями до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку активів, а також направлення до них відповідних запитів щодо виявлення та розшуку активів; 3) звернення до суду з позовом щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, правочинів, виданих \ вчинених з порушенням

визначених чинним законодавством вимог та обмежень; 4) участі у забезпеченні представництва прав та інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних з поверненням в Україну активів, одержаних від корупційних та інших злочинів [1].

На підставі рішення суду, АРМА здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, з метою збереження чи збільшення їх економічної вартості шляхом: 1) передачі активів в управління на підставі договору управління; 2) розпорядження – реалізації відповідних активів з подальшим розміщенням готівкових коштів на рахунках у державних банках до закінчення кримінального провадження [4].

АРМА забезпечує формування та реалізацію державної політики в сфері виявлення, розшуку та управління активами шляхом: 1) підготовки пропозицій щодо формування та реалізації державної політики (розроблення проектів нормативно-правових актів, підзаконних актів, нормативно-правових актів АРМА); 2) укладання міжвідомчих міжнародних угод про співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; 3) надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги слідчим, детективам, прокурорам та суддям з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами; 4) формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, який повинен містити дані про активи, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, судові рішення про арешт та/або скасування арешту, номер кримінального провадження у Єдиному реєстрі досудових розслідувань та іншу відповідну інформацію [5].

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 10 Закону АРМА вимагає від державних органів інформацію, необхідну для виконання звернень правоохоронних органів. З урахуванням повноважень, які визначено пунктом 2 частини першої статті 10 Закону, АРМА має повний доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи. Кількість підключень та доступів до реєстрів, банків даних, інформаційних ресурсів постійно збільшується.

Статтею 10 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» АРМА наділена повноваженнями щодо отримання доступу до всіх реєстрів та інформаційних банків даних, розпорядниками та/або володільцями яких є державні органи та органи місцевого самоврядування, а уповноважені особи АРМА мають право вимагати в цих органів документи, які можуть сприяти процесу виявлення та розшуку активів [1]. АРМА на постійній основі проводить роботу з пошуку та аналізу нових банків даних, що можуть бути використані для виявлення та розшуку активів. У результаті взаємодії з Національним банком України запроваджено та успішно реалізується механізм отримання АРМА інформації щодо наявності, стану банківських рахунків, операцій за рахунками юридичної або фізичної особи, фізичної

особи-суб'єкта підприємницької діяльності. АРМА налагоджено співпрацю щодо отримання відповідної інформації з уповноваженими особами Фонду гарантування вкладів та банками, які знаходяться у ліквідації. Співробітниками Управління виявлення та розшуку активів проводиться постійний аналіз якості надання інформації банківськими установами. Середній час відповіді від банку становить 5 робочих днів та постійно зменшується [6].

АРМА не є правоохоронним органом, тому розшук майна у розумінні закону про Нацагентство – це розшук за джерелами інформації та базами даних: відкритих, закритих, публічних, державних, муніципальних. До агентства від правоохоронних органів надходять запити на здійснення розшуку та виявлення майна як в межах, так і поза межами України.

Агентство уповноважене управляти будь-яким майном, арештованим у кримінальному провадженні, вартість якого перевищує 200 мінімальних заробітних плат. Ідеться про нерухомість, корпоративні права, цінні папери, цілісні майнові комплекси, предмети мистецтва. Загалом важливий не стільки вид майна, а його вартість.

Отже, створення Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) стало новим словом в антикорупційній політиці України. У відповідності із суспільним запитом, вимогами міжнародного права та завданнями чинного законодавства України за час свого функціонування АРМА проведено роботу, направлену на отримання доступу до значної кількості реєстрів та інформаційних банків даних, розпорядниками та/або володільцями яких є державні органи та органи місцевого самоврядування, а уповноважені особи АРМА мають право витребувати в цих органів документи, які можуть сприяти процесу виявлення та розшуку активів. АРМА наділено повноваженнями формувати та реалізовувати державну політику у сфері визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Список використаних джерел:

1. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листопада 2015 року № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 1. Ст.2.

2. Бусол О. Виявлення, розшук та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: міжнародно-правові аспекти і досвід для України. *Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ*. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2374:viyavlennya-rozshuk-ta-upravlinnya-aktivami-oderzhanimi-vid-koruptsiynikh-ta-inshikh-zlochyniv&catid=8&Itemid=350

3. Нацагентство з повернення активів – невеличка, але важлива частина антикорупційної головоломки. Березень 02, 2017. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/arma-is-small-but-significant-piece-of-ukraine-s-anti-corruption-jigsaw/>

4. Агентство з розшуку та менеджменту активів (АРМА). URL: <https://arma.gov.ua/mission>.